

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on tehty moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti vuoden 2024 ajan. Suunnitelmien toteutumista seurataan yksikkökohtaisissa palavereissa puolen vuoden välein, ja palaute seurantalavereista on ollut positiivista.

Hyte-kerroin 2024

Hyte-kerroin vuonna 2024 oli Hartolassa 63 pistettä, ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa maksetaan 49 647 euroa vuodelle 2025. Pistemäärä on hieman heikentynyt edellisvuodesta, mutta summa vastaavasti aavistuksen kasvanut (67 pistettä ja 48 988 euroa v. 2023).

Tulosindikaattorien keskiarvo 47 oli edellisvuosia hieman huonompi (55 v. 2023, 51 v. 2022). Skaalatuissa hyte-indikaattoreissa ennallaan ovat pysyneet 8.-9. luokkalaisten koettu terveydentila (69 - 69) ja 8.-9. luokkalaisten ylipaino (58 - 58). Heikennystä on tapahtunut kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitojaksoissa 65 vuotta täyttäneillä (59 -> 48), toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osalta (54 -> 37), työkyvyttömyyseläkettä saavissa 25 - 64-vuotiaissa (56 -> 36) sekä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osalta (33 -> 31). *Kyseiset luvut ovat siis skaalattuja hyte-indikaattorien arvoja, eivät lukumääriä tai osuuksia.*

Prosessi-indikaattorien keskiarvo oli 80.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Asukkaat voivat hyvin *Kuntastrategia 2022-2027	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa	Indikaattori-, kysely- ja kokemustieto	TEAvisarin kokonaispistemäärä 65 / 100 p, koko maan tulokset 69 p. Kuntajohdon tulokset 87 p, perusopetuksen 81 p, liikunnan 46 p ja kulttuurin 44 p.
	Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.	Hyte-kerroin TEAvisari	Hyte-kerroin 63 p ja 49 647 e
	Sitoudutaan alueen hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin painopistealueisiin; v. 2024 lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkuminen eri-ikäisillä	Tehdyt EVAt	Yhteistyörakenteet ja verkostot hyvinvointialueen kanssa olemassa, osittain hyvin toimivia. Yhteinen tahtotila kehittää edelleen rakenteita ja yhteistyötä v. 2025
	Palveluissa ja toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja kestävyys osa-alueet (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen)	Kyselyt ja palautteet	Hyte-neuvottelujen painopisteet huomioitiin talousarviossa ja -taloussuunnitelmassa 2024 Kestävyysnäkökulma huomioitiin kunnan palveluissa aiempaa

	Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden omatoimiseen edistämiseen liittyvistä asioista		näkyvämmiin v. 2024. Talouden tasapainottamissuunnitelma 2024-2027 hyväksyttiin valtuustossa 6/2024. Hartolan ilmastosuunnitelma 2025-2029 valmisteltiin P-H Liiton koordinoimassa hankkeessa ja hyväksyttiin valtuustossa 12/2024. EVA tehtiin nuorten työpajatoiminnan järjestämiseen liittyen Viestintää ja tiedottamista toteutettu pitkin vuotta
Asukkailla on vaikutusmahdollisuuksia oman arkensa kehittämiseen *Kuntastrategia 2022-2027	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen, mm. säännölliset keskustelufooromit Viranhaltijoiden jalkautuminen keskustaan ja kylille Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt) Toteutunut osallistuva budjetointi	Asukasraadien toimintamallia pilotoitiin kevätkaudella 2024, kestävien elämäntapojen teemalla (ilmastosuunnitelma). Ilmoittautuneita asukasraatiin 12 hlö. 3 tapaamista, lisäksi kyselyt. Johtoryhmän jalkautuminen torille 1.8.2024, n. 10 osallistujaa. Vanhus- ja vammaisneuvoston tilaisuus ikäihmisille Lumo-puistossa 9.10.2024, n. 25 osallistujaa. Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen, prosessi ehdotuksista päätöksentekoon 6-12/2024. Ehdotuksia tuli 14, niistä 4 valittiin äänestykseen. Ääniä annettiin 104 kpl. Kh päätti toteutettavaksi v. 2025 nuorten kesäyrittäjyyssetelin ja ulkoilualueiden kunnossapitoon liittyvän projektin. Vaikuttamistoimielimillä monipuolista toimintaa.
Mielen hyvinvointi lisääntyy erityisesti lapsilla ja nuorilla *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin.	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat	Varhaiskasvatuksessa ja koululla järjestetty kulttuuritoimintaa ja hyvän tuulen tempauksia, varsinkin kevätkaudella Varhaiskasvatuksessa koulutuksia liittyen digikasvatukseen ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun,

	Tehdään terapianavigaattoria tutuksi. Järjestetään mielen hyvinvointia tukevaa toimintaa		lisäksi huoltajille Pienten lasten pelaaminen - vanhempainilta Palveluista ja saatavilla olevasta tuesta viestitty eri tavoin Ikävakioitu mielenterveysindeksi oli matalalla tasolla, ja selvästi laskusuuntainen koko seuranta-ajan. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita selvästi vähemmän kuin koko maassa ja Päijät-Hämeessä keskimäärin, ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 25-64-vuotiaita vähemmän kuin kertaakaan 10 vuoden seurantajaksolla Tuoretta tilastotietoa lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnista ei ole. Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset raportoitu aiemmin.
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Arjen turvallisuus	Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten sekä aikuisten kanssa, ml. huoltajat ja työyhteisöt	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt	NouHätä!-kampanjaan osallistutaan koulussa vuosittain. Liikenneturvallisuusteema varhaiskasvatuksen perheiden illassa huhtikuussa 2024. Tunne- ja turvataitoja harjoitellaan laajasti varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Piki- ja KiVa-koulu -ohjelmat. Seksuaaliterapeutin oppitunnit koululla keväällä 6.-9. lk. Kokemusasiantuntija koululla puhumassa väkivallasta syksyllä
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Mukana Liikkuva varhaiskasvatus - ja Liikkuva Koulu -ohjelmissa. Monipuolista liikuntaa ja liikkumistaitojen harjoittelua sisältyy jokaiseen	Varhaiskasvatuksen ja koulun liikkumisen toimenpiteiden arviointi nykytila -mittarilla. Lasten liikkumistaitojen	Varhaiskasvatuksessa ja koululla monipuolista liikkumista ja taitojen harjoittelua

	varhaiskasvatuspäivään, ja koululla mm. pitkät liikuntavälitunnit, oppilaiden koulutus liikunnan vertaisohjaajiksi ja hyvinvointivalmennus 7.–9. luokkalaisille. Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa / Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke Ikäihmisten toimintakyvyn edistämistä tuetaan lisäksi mm. tapahtumin ja liukuesteitä jakamalla	arviointi järjestelmällisesti. Osallistujamäärät ja -palautteet Liikuntakysely joka 2. vuosi Tapahtumat, jaetut liukuesteet	Liikuntaneuvonnassa 5 asiakasta, liikuntaryhmissä 10-15 hlö / ryhmä Liikuntapaikkoja monipuolistettiin entisestään, mm. koulun piha-alueelle lähiliikuntapaikka, padel- ja monitoimikentän rakentamisesta sekä tenniskentän korjauksesta sopimus v. 2025 PHLU:n Liikkuva Päijät-Häme -kiertueen maksuttomaan kuntotestaustapahtumaan osallistui 85 hlö Ikäihmisille jaettiin liukuesteitä 50 kpl tammi-helmikuussa ja 50 kpl loppuvuonna 2024. Luento luustoterveyden edistämisestä ja kaatumisten ehkäisystä. Liikuntamajan käyttö oli 65 vuotta täyttäneille maksutonta
Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.). Lisätään tietoa tupakasta ja päihteistä sekä lopettamisesta ja saatavilla olevasta tuesta erilaisilla tapahtumilla, tilaisuuksilla ja koulutuksilla sekä viestinnällä. Järjestetään päihteettömiä elämäntapoja tukevaa toimintaa	TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely Järjestetyt tapahtumat ja viestintä	Ammattilaiset osallistuivat EHYT ry:n järjestämään Ehkäisevän päihdetyön monialaiseen työpajaan 19.–20.9., Hartolan ja Sysmän yhteisenä toteutuksena. Juteltaisko- ja Hubu-päihdekasvatustunnit järjestetty helmikuussa. Ankkuritiimi käynyt koululla. Tuoretta tilastotietoa nuorten nikotiinin ja päihteiden käytöstä v. 2024 ei ole. Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset raportoitu aiemmin. Sähkösavuke eli vape ei juurikaan näy Hartolassa.
Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Terveelliset elintavat	Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään.	Nykytila.fi Palautteet ja kyselyt Toteutunut (Kyllä/Ei)	Varhaiskasvatuksessa monenlaista ruokakasvatusta, mm. Ruokailun tähti vasukeskusteluissa syksyisin, Neuvokas perhe -materiaaleja, vastuuhenkilöt ruokakasvatuksessa ja liikunnassa

	Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä. Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla		Koululla myös monipuolisesti ruokakasvatusta, ja oppilaat osallistuvat eri tavoin kouluruokailun kehittämiseen. Työpajalla terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä Terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla ravitsemusneuvontaa Nykytila.fi -arviointityökalu käytössä. Varhaiskasvatuksessa kaikki osa-alueet vihreällä (91–100 p), perusopetuksessa kahta lukuun ottamatta muut osa-alueet vihreällä (62–100 p).
Järjestöyhteistyön edistäminen *Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021	Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä, avustukset	Järjestetyt tilaisuudet Palautteet	Yhdistysillat järjestettiin 4.3.2024 (23 hlö), 11.4.2024 (kestävyysteema, 9 hlö) sekä 14.11.2024 (18 hlö). Maaliskuussa monia ajankohtaisia teemoja, marraskuun yhdistysillassa mm. Älykkäät toimijat – Viisaat kylät -hankkeen työpaja / Päijänne-Leader ry. Kuntalaisten ja yhdistysten aktiivisella yhteistyöllä ja Leader-rahoituksella toteutettiin Hartolaan yhteisöllinen Lumo-puisto. Käyttöönoton jälkeen ylläpitovastuu siirtynyt kunnalle. Yhdistysavustukset jaettiin keväällä
Ikääntyvien hyvinvointia tukevien palvelujen järjestäminen *kuntastrategia 2022-2027 "Asukkaat voivat hyvin"	Etsivän vanhustyön hanke ("Iloisesti yhdessä") alkaen 1.4.2024, mikäli hankeavustus STEA:lta Asiointi- ja palveluliikenne Taiku – Taidetta ja kulttuuria Kuningaskuntaan hankkeen kautta tuetaan	Hankkeen toteutuminen Asiakasmäärät Palautteet ja kyselyt	Etsivän vanhustyön hankkeelle ei saatu rahoitusta Asiointi- ja palveluliikennettä järjestettiin kevät- ja kesäkauden 2024 Henkilökorttien ja passien hakureissu poliisiasemalle järjestettiin 23.5.2024, 8 osallistujaa

	ikäihmisten hyvinvointia kulttuurin kautta		Ikäautoilijan kuntokurssi 2 x 3 h järjestettiin lokakuussa Taiku -hanke toteutui 1.9.2023-30.4.2024
--	---	--	--